

ዚካ ቫይረስ (Zika virus)

ከዚህ ቀደም ኢቦላ የሚባል ቫይረስ በተለይም በምዕራባዊ የአፍሪካ አህጉር ያደረሰውን ችግር ተመልክተናል ወይም ተከታትለናል። አንግዲህ አዲስ ዚካ የሚባል ቫይረስ ደግሞ ጉዳቱ የኢቦላ ቫይረስን ያህል ባይሆንም ከፍተኛ አሳሳቢ ሁኔታ በተለይም በነብስ ጡር አናቶች በፅንሰ ላይ የሚያስከትለው ጉዳት እየታወቀ መጥቷል።

ሰለ በሽታው ከመነጋገራችን በፊት ይህ ቫይረስ እንዴት እንደሚተላለፍ መገንዘብ ተገቢ ነው። ቫይረሱ በሞስኪቶ ንክሻ አማካኝነት የሚተላለፍ ሲሆን። ይህንን ቫይረስ የሚያስተላልፈው የሞስኪቶ ዝርያ ኤዲስ(Aedes) ተብሎ የሚጠራ ነው። ነገራችን ላይ ይህ የሞስኪቶ ዝርያ ሌሎች ቫይረሶችንም ያስተላልፋል ደንጌ እን ቺኩንጊኒያ የተባሉትን።

የበሽታውን ሥርጭት በሚመለከት ሲዲሲ(CDC) የአሜሪካ የበሽታ መከላከያና መቆጣጠሪያ ማዕከል ያወጣው ካርታ ላይ ከሰዎች ላይ በተወሰደው ደም ምርመራ መሠረት ለዚህ ቫይረስ ወይም ለሌላ ተመሳሳይ ቫይረስ የተጋለጡ መሆኑን የሚያሳይ ምልክት በኢትዮጵያም ውስጥ መገኘቱን ይጠቁማል። ከ2015 በፊት ቫይረሱ በአፍሪካ በደቡብ ምስራቅ ኤስያ እና በፓሲፊክ አይላንድስ የታየ ሲሆን ከግንቦት 2015 ወዲህ ግን መጀመሪያ በብራዚል አሁን ግን በተለያዩ ቁጥራቸው እየጨመረ ከመጣው የደቡብ አሜሪካ አገሮች እየታየ ነው።

ወደ መተላለፊያ መንገድ ስንመለስ ከሞስኪቶ ንክሻ በተጨማሪ በመጠኑም ቢሆን በቫይረሱ ከተለከፈች ነብስ ጡር ወዳልተወለደው ፅንሰ የመተላለፍ ሁኔታ አለ በተለይም በወሊድ ጊዜ። አሳሳቢ እየሆነ የመጣውም ይህ ሁኔታ ነው።

በደም ዝውውር አማካኝነት ቫይረሱ ለመተላለፉ ዘገባ ሲኖር በግብረ ስጋ ግንኙነትም ለመተላለፉ አንድ ሪፖርት ያለ መሆኑ ይታወቃል።

የበሽታው ስሜትና ምልክቶች

ባቫይረሱ ከተለከፉ ሰዎች ከአምስቱ አንዱ የበሽታ ስሜት ይታይባቸዋል። በአብዛኛው የሚታየው ስሜትና ምልክቶች ትኩሳት፣ ሽፍታ፣ የመገጣጠሚያዎች ህመም ወይም ቁርጥማት፣ አይን መቅላትን ይጨምራል። ራስ ምታትና የሠውነት ወይም የጡንቻዎች ህመም ሊኖር ይችላል። ይህ አንግዲህ ለራሱ የተለየ የበሽታ ስሜት ምልክት አለመኖሩን ነው የሚያሳየው። በቫይረሱ ከተለከፉ በሁዋላ በምን ያህል ጊዜ በሽታው እንደሚከሰት ()ርግጠኛ መረጃ ባይኖረም በጥቂት ቀናት አስከ አንድ ሳምንት ባለው ጊዜ ወስጥ ሊከሰት እንደሚችል ነው።

ይህ በሽታ ከፍተኛ ደረጃ የሆነ ሆስፒታል ውስጥ የሚያስተኝ ደረጃ አይደርስም። በዚህ በሽታ ምክንያትም ህይወት ማለፍ በጣም ያልታየ ነገር ነው። በሽታው ቀለል ያለ ሲሆን ሰዎችም ካገገሙ በሁዋላ ቫይረሱ በእንዳንድ ሰዎች ላይ በደማቸው ውስጥ ለረዥም ጊዜ ሊቆይ እንደሚችል ነው።

ሕክምና

እንደ ብዙዎች በቫይረስ አማካኝነት ለሚከሰቱ በሽታዎች ሁሉ የራሱ የሆነ መድሃኒት እስካሁን የለም። ነገር ግን የሚከተሉትን ነገሮች ማድረግ ሊረዳ ይችላል።

በቂ እረፍት ማድረግ

በቂ ፈሳሽ መውሰድ በተለይም የሰውነት ድርቀት እንዳይፈጠር ለመከላከል

የህመም ማሰታሻ መድሀኒቶችን መውሰድ (ለዚህ ደግሞ የሚመረጠው ታይለኖል ወይም ፓናዶል ወይም ፓራሲታሞል ተብሎ የሚጠራው መድሃኒት ነው። ሌሎች እንደ አስፒሪን፣ ኦድቪል ወይም አይቡፐሮፌን ወይም ሞትሪን እና አሊቭ ወይም ናፐሮሲን የሚባሉ መድሀኒቶችን ሀኪምዎች ሳያማክሩ መውሰድ ተገቢ አይደለም። ምክንያቱም የበሽታው ምልክቶች

ሌሎች እንደ ደንጌ የተባሉ በሽታዎች ጋራ ተመሳሳይነት ስላለው ድንገት በደንጌ የተለከፉ ሰዎች እነዚህን መድሃኒቶች ቢወስዱ ከፍተኛ የሆነ የደም መፍሰስ ችግር ስለሚፈጠርባቸው ነው።

ነብስ ጡር የሆኑ ሴቶች

ነብስጡር የሆኑ ሴቶች በቫይረሱ ለመለከፍ የተለየ ሁኔታ ባይኖረባቸውም መረጃዎች እንደሚጠቁሙት በቫይረሱ ከተለከፉ ነብስጡሮች የተወለዱ ህፃናት ላይ ጭንቅላት ከመጠን በላይ ወይም ከጤናማ መጠን በታች ያነሰ ሁኔታ መከሰቱን መረጃዎች ይጠቁማሉ። ይህ ሁኔታ በአንግሊዘኛ (Microcephaly) ተብሎ ይጠራል። በዚህ ምክንያት ነብስጡር ሴቶች ይህ ባይረስ ወዳለባቸው ሀገሮች ወይም አካባቢዎች እንዳይጓዙ ምክርና መመሪያ የሚሰጠው።

ለጊዜው ዋናው አሳሳቢ ችግር ይህ ስለሆነ በሽታውን መከላከያ ክትባት ወይም መከላከያ መድሃኒት ስለሌለ ነብስ ጡሮች ምክሩን መከተል ይኖረባቸዋል።

የግድ መጓዝ ካለባቸው ደግሞ በሞስኪቶው እንዳይነከሱ ጥንቃቄ ማድረግ ይኖርባቸዋል። ይህም አጅጌ ረጅም ልብስ ከመልበስ ጀምሮ ጤና ላይ ጉዳት የማያሰከትሉ የሞስኪቶ መከላከያ የሚረጨ ኬሚካሎችንና ሰውነት ላይ እንደመከላከያ የሚደረጉ ኬሚካሎችን ይጨምራል።

መከላከያ መንገዶች

ለእንደዚህ አይነት መድሃኒት ወይም ክትባት ለሌላቸው በቫይረስ አማካኝነት ለሚከሰቱ በሽታዎች መከላከያ አብይ መንገድ ነው። የሚያተኩረውም ቫይረሱን ከሚያሰራጩ ሞስኪቶዎች ንክሻ ራስን ማስጣል ነው። ይህ ኤዲስ የተባለ የሞስኪቶ ዝርያ ደግሞ ሰዎችን የሚነከሰው በቀን ወይም በብርሃን ጊዜ ነው። ከላይ እንደተጠቀሰው ከዚህ በሽታ በተጨማሪ ደንጌ እና ቺኩንጊኒያ በዚህ ሞስኪቶ ዝርያ አማካኝነት እንደሚተላለፍ መገንዘብ ተገቢ ነው።

ከሞስኪቶ ንክሻ ለመከላከል

የሚረጨ ጤና ላይ ጉዳት የማያሰከትሉ ኬሚካሎችን መርጨት

ሞስኪቶ እንዳይነከስ ሰውነት ላይ የሚቀቡ ወይም የሚረጨ ኬሚካሎችን መጠቀም። ነገር ግን ለህፃናት ተገቢ መሆኑን ማጣረት አስፈላጊ ነው።

የሚለብሱት ልብስ ፐሪሜትሪን የተባለ ኬሚካል የተቀባ ከሆነ ወይም ራስዎ ልብሱ ላይ ሊያደርጉበት የሚችሉ ከሆነ ያድርጉበት

አጅጌ ረጅም ልብስ መልበስ

የቤትዎ በርና መስኮተች ሞስኪቶ ወደ ውስጥ እንዳይገባ የሚከለክሉ ስክሪኖች ማድረግ

ሞስኪቶ እንዳይረባ የተጠራቀሙ ወይም የተቋቋ ውሃዎችን ማፍሰስና ማፅዳት በተለይም የአበባ ማሳደጊያ ቤትዎ አካባቢ ጎድጎድ ያሉ ውሃ ሊጠራቀምባቸው የሚችሉ ቦታዎችን መድፍን

ድንገት በቫይረሱ ከተለከፉና የበሽታው ስሜት ካለብዎት ለመጀመሪያው ሳምንት ሞስኪቶ እንዳይነከስዎት ማድረግ ተገቢ ነው። ምክንያቱም በደምዎ ውስጥ ቫይረሱ ስላለ ሞስኪቶ አርስዎ ከነከሰ በሁዋላ ቫይረሱን በመሸከም ወደ ሌላ ወዳልተከለፈ ሰው በንክሻ አማካኝነት ሊያስተላልፍ ስለሚችል ነው።